

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल
फैसला

०७०-CR-०६५२

मुद्दा: जालसाजी ।

जिल्ला रुपन्देही, आमा गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ बस्ने यतिन्द्रनाथ
शुक्ला.....१
ऐ.ऐ. बस्ने त्रयम्बकनाथ शुक्ला.....१

पुनरावेदक
वादी

विरुद्ध

जिल्ला रुपन्देही, सक्रौन पकडी गाउँ विकास समिति वडा नं. २ मौजा
पडरहवा बस्ने राजेन्द्र लोनिया.....१
ऐ.ऐ. बस्ने वुद्ध चमार.....१

प्रत्यर्थी
प्रतिवादी

शुरु फैसला गर्ने:

माननीय न्यायाधीश श्री बिष्णु सुवेदी
रुपन्देही जिल्ला अदालत
मिति २०६८।३।२१

पुनरावेदन फैसला गर्ने:

माननीय न्यायाधीश श्री नारायणप्रसाद दाहाल
माननीय न्यायाधीश श्री बाबुराम रेग्मी
पुनरावेदन अदालत बुटवल
मिति: २०६९।८।२७

साविक न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ र हाल न्याय प्रशासन ऐन २०७३
को दफा ९ बमोजिम यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य
एवं ठहर यस प्रकार छ:-

जिल्ला रुपन्देही, गोनाहा गाउँ विकास समिति अन्तर्गतका हाम्रो हकभोग चलनका जग्गा छुट कित्ता रहेकोमध्ये धेरै कित्ता जग्गा स्थायी दर्ता भई मत्ति लोनियाको विरोध देखिंदा गोनाहा गाउँ विकास समिति वडा नं. २ कि.नं. ४३ म यतिन्द्रनाथ शुक्लाका नाममा र कि.नं. १९६ मा बुद्ध चमारको विरोध देखिंदा कि.नं. १९६ रविन्द्रनाथ शुक्लाका नाममा अस्थायी दर्ता सोमा केही नभए स्वतः स्थायी दर्ता हुने भनी मिति २०५०।५।३ मा मालपोत कार्यालयबाट निर्णय भएको थियो । सो उपर विपक्षीले पुनरावेदन नगरी बसेका थिए सो जग्गा जोतभोग गर्दै आएको अवस्थामा विपक्षीहरूले २०६६।३।१९ गते खनजोत गरेको देखी के गर्दै हुनुहुन्छ भन्दा पहिले जेभएपनि हामीले दर्ता गराएका छौं भनी जवाफ दिएकाले मालपोत कार्यालयमा गई मिति २०६६।३।२१ र २०६६।४।६ मा नक्कल लिंदा कि.नं. ४३ को ०-६-५ मध्ये ०-४-२ जग्गा २०६२।८।२ मा बुद्ध चमार र कि.नं. १९६ को जग्गा ०६६।२।३ मा राजेन्द्रले दर्ता गराएको जानकारी भएकाले सोतर्फ छुट्टै फिराद गरेको छु । विपक्षीहरू मिली पूर्ववतः दर्ता प्रकृया सिफारिश सर्जमिन निर्णय विपरीत हुने गरी जालसाजीपूर्ण रुपमा गलत सर्जमिन गरी मालपोत कार्यालयबाट मिति ०६२।८।६ र ०६६।२।३ मा भएको निर्णय जालासाजी भएकाले निष्कृत्य गरी सजाय गरीपाउँ भन्ने फिराद दावी ।

गोनाहा गाउँ विकास समिति वडा नं. २ कि.नं. ४३ को ०-६-५ जग्गा राजेन्द्र लोनिया र कि.नं. १९६ को ०-४-८ जग्गा बुद्ध चमार समेतले सर्वे नापीदेखि हालसम्म जोतभोग गरेको र ७ नं. फाँटवारी समेतको आधार प्रमाणबाट गाउँका मानिसले सर्जमिन गरेका हौं विपक्षीको अहित हुने किसिमले सर्जमिन गरेका होइनौं उल्लेखित जग्गाहरू दर्ता गर्न कारवाही गरी मिति ०५०।५।३ मा अस्थायी दर्ता निर्णय गरेको भए अहिलेसम्म स्वतः वादीका नाउँमा स्थायी दर्ता हुनुपर्ने थियो । कि.नं. ४३ र १९६ को जग्गा मिति ०६२।८।६ र ०६६।२।३ को निर्णय बमोजिम दर्ता गराएको हो जालसाजीपूर्वक होइन भन्ने राजेन्द्र लोनिया समेतको संयुक्त प्रतिउत्तरपत्र ।

गाउँ विकास समिति जस्तो एउटा स्वायत्त संस्था विपक्षी लगायत कोही कसैसँग पुर्वाग्रही हुनुपर्ने अवस्था र कारण समेत केही नभएकाले ऐन कानूनको परिधिभित्र रही पवित्र उद्देश्यका साथ कानून बमोजिम गर्नुपर्ने कार्य सम्पादन गर्दा विपक्षीलाई हानी नोक्सानी पुऱ्याउने उद्देश्यबाट नगरीएको मिति २०५०।५।३ को अस्थायी दर्ता निर्णय गरेको भए अहिले यतिका दिनसम्ममा वादीका नाउँमा स्वतः स्थायी दर्ता हुनुपर्ने थियो । अस्थायी दर्ता गरेको भए प्रतिवादीहरूका नाउँमा सरल रुपमा दर्ता गरिदिने प्रश्न नै आउँदैन

थियो । त्यसकारण झूठा दावाबाट फुर्सद पाउँ भन्ने प्रतिवादी रामजी नेपालको प्रतिउत्तरपत्र ।

प्रतिवादी वालकिसून लोनिया, दलसिंगार चमार, बुद्ध हरिजन, सहावुद्धिन फकिर, पुरन पासी समेतले शुरु म्यादै गूजारी बसेको ।

वादी प्रतिवादीका साक्षीको वकपत्र भै मिसिल सामेल रहेको ।

प्रतिवादीहरूले मालपोत कार्यालयमा छुट जग्गा दर्ता गरिपाउँ भनी निवेदन गरी कारवाही चलाउँदा मालपोत कार्यालयबाट भएका पूर्व निर्णय समेतका तथ्य लोप गरी प्रवेश गरेको देखिनुका साथै यसै लगाउको दे.नं. ९४२ को निर्णय दर्ता बदर गरीपाउँ भन्ने मुद्दामा वर्णित आधार र कारणहरूबाट समेत फिराद दावीमा उल्लेखित निर्णयहरू निष्कृत घोषित भै प्रतिवादीहरूले जालसाजी गरेको ठहर्छ भन्ने मिति २०६८।३।२१ को शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतको फैसला ।

शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतबाट मालपोत कार्यालय रुपन्देहीमा मिति २०५०।५।३ को मिसिल अदालतमा पठाई दिनु भनी वारम्बार ताकेता गर्दा समेत नपठाएको र सोही निर्णयलाई अन्तिम भै बसेको भनी फैसला गर्दा आधार लिएर गरेको फैसला त्रुटीपूर्ण हुँदा उल्टी गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन जिकिर ।

यसमा यसै लगाउको दे.पु.नं. ०१६७ को निर्णय दर्ता बदर गरी ज.खि.मे.ह.का. मुद्दामा प्रत्यर्थी झिकाउने आदेश भएको र प्रस्तुत मुद्दा पनि उक्त मुद्दासँग अन्तरप्रभावी हुँदा यसमा पनि अ.वं. २०२ नं. तथा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ४७ बमोजिम छलफलका लागि प्रत्यर्थी झिकाई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने मिति २०६८।१२।१९ को पुनरावेदन अदालत बुटवलको आदेश ।

यीनै वादीहरू वादी र प्रतिवादी मध्येका बुद्ध चमार र राजेन्द्र लेनिया प्रतिवादी भएको दे.पु.नं. ०६८-DP-०१६७ को निर्णय दर्ता बदर गरी हक कयम गरीपाउँ भन्ने मुद्दामा आजै यसै इजलासबाट प्रतिवादीहरू बुद्ध चमार र राजेन्द्र लोनियाका नाममा कि.नं. ४३ र १९६ का जग्गा दर्ता गर्ने गरी मालपोत कार्यालय, रुपन्देहीबाट मिति २०६२।८।६ र २०६६।२।३ मा भएका निर्णय यथावत रहने गरी फैसला भएको छ । उल्लिखित निर्णयहरू र उक्त निर्णयमा पुग्ने आधार लिइएका सर्जिमिन मुचुल्का एवं सिफारिसलाई जालसाजी घोषित गर्नका लागि प्रस्तुत फिराद परेको देखिन्छ । प्रतिवादीहरूको हक भोगको प्रमाणका आधारमा भए गरिएका सर्जिमिनका सिफारिस र निर्णयबाट वादीको हकमा कुनै प्रतिकूल असर नपरेको अवस्थामा त्यस्तो सर्जिमिन सिफारिस र निर्णयलाई जालसाजीपूर्ण मान्न मिल्ने देखिएन । तसर्थ वादी दावी बमोजिम

प्रतिवादीहरूले जालसाजी गरेको ठहर्‍याई शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।३।२१ मा भएको फैसला मिलेको नदेखिदा उल्टी भै सर्जमिन सिफारिस एवं निर्णयहरू जालसाजी घोषित गरीपाउँ भन्ने वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत बुटवलको मिति २०६९।८।२७ को फैसला ।

पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसलामा चित्त बुझेन । हामी पुनरावेदक वादीहरूले प्रत्यर्थी प्रतिवादीहरू उपर शुरु जिल्ला अदालतमा फिरादपत्र दायर गर्दा प्रतिवादी बनाइएका बालकिसुन लानिया, दलसिगार चमार, बुद्ध हरिजन, साहबुद्धिन फकिर पुरण पासी समेतले म्याद बुझि उक्त वादी दावीलाई स्वीकार गरि प्रतिउत्तर नलगाई बसेका छन भने अन्य प्रतिवादीहरूको प्रतिउत्तर परी शुरु अदालतबाट फैसला हुँदा वादी दावी बमोजिम जालसाजी ठहर गरे उपर यी प्रत्यर्थी, प्रतिवादी बाहेक अन्य प्रतिवादीहरूले पुनरावेदन अदालत बुटवलमा पुनरावेदन नगरी जालसाजी ठहर गरेको शुरु फैसलालाई स्वीकार गरी आएको अवस्थामा शुरु फैसला सदर हुनुपर्नेमा पुनरावेदन अदालत बुटवलले शुरु फैसला उल्टी हुने गरी भएको पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी शुरु फैसला सदर कायम गरी न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदक वादी यतिन्द्रनाथ शुक्ला समेतको तर्फबाट यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदनपत्र ।

नियम बमोजिम दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ आज यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदनपत्र सहित मिसिल अध्ययन गरी रुपन्देही जिल्ला गोनाह गाउँ विकास समिति वडा नं. २ कि.नं. ४३ र १९६ का जग्गा मालपोत कार्यालय, रुपन्देहीको मिति २०५०।५।३ को निर्णयबाट यतिन्द्रनाथ शुक्ला र रविन्द्रनाथ शुक्लाको नाममा दर्ता भएकोमा सो निर्णय विपरीत सर्जमिन मुचुल्का, गाउँ विकास समितिको सिफारिस गराई मालपोत कार्यालय रुपन्देहीबाट कि.नं. ४३ को जग्गा राजेन्द्र लोनियाका नाउँमा र कि.नं. १९६ को जग्गा बुद्ध चमारको नाउँमा दर्ता गर्ने गरी मिति २०६२।८।६ र २०६६।२।३ मा निर्णय भएको हुँदा उक्त सर्जमिन, सिफारिस एवं निर्णय जालसाजी घोषित गरीपाउँ भन्ने फिराद माग दावी भएकोमा आफ्नो हकभोगका आधारमा सिफारिस एवं सर्जमिन भै मालपोत कार्यालय रुपन्देहीबाट जग्गा दर्ता गर्ने निर्णय भएको हो जालसाज गरी निर्णय भएको होइन भन्ने प्रतिउत्तर जिकिर रहेको पाइन्छ । शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतबाट फिराद दावी बमोजिमका निर्णय जालसाजी ठहर भएकोले सो फैसलामा चित्त नबुझाई प्रतिवादी बुद्ध चमार र राजेन्द्र लोनियाको तर्फबाट पुनरावेदन अदालत बुटवलमा पुनरावेदन परी पुनरावेदन अदालत बुटवलबाट शुरु फैसला उल्टी भई यस अदालतमा वादीको पुनरावेदन पर्न आएको अवस्था देखियो ।

अब यसमा शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।३।२१ मा वादी दावी बमोजिम प्रतिवादीहरूले जालसाज गरेको ठहर्‍याई भएको फैसलालाई पुनरावेदन अदालत बुटवलले उल्टी गरी वादी दावी पुग्न नसक्ने गरी गरेको फैसला मिलेको छ, छैन? वादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ सक्दैन भन्ने प्रश्नमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा, यिनै पुनरावेदक वादीले यिनै प्रतिवादी उपर दिएको ०७०-CI-०५४२ को निर्णय दर्ता बदर गरी जग्गा खिचोला मेटाई हककायम गरी नामसारी गरी चलन चलाई पाउँ भन्ने लगाउको मुद्दामा तथ्यमा विवेचना भई उल्लिखित कि.नं. ४३ र १९६ का जग्गा दर्ता गर्ने गरी मिति २०६२।८।६ र २०६६।२।३ मा भएका निर्णय बदर हुने ठहर्‍याई सो जग्गामा प्रतिवादीहरूको खिचोला मेटाई वादीहरूको हक कायम भै दर्ता नामसारी समेत हुने ठहर्छ भनिएको शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।३।२१ को फैसला मिलेको नदेखिदा उल्टी भई उल्लिखित निर्णय एवं दर्ता बदर गरी जग्गा खिचोला मेटाई हक कायम गरी नामसारी गरी चलन चलाई पाउँ भन्ने वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहर्छ भनिएको पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसला सदर हुने ठहरी आजै यसै इजलासबाट फैसला भएको हुँदा उल्लिखित मितिका मालपोत कार्यालयको २०६२।८।६ र ०६६।२।३ का निर्णयहरू र उक्त निर्णयमा पुग्न आधार लिइएका सर्जमिन मुचुल्का, सिफारिस, कित्ताकाट समेतलाई जालसाजी घोषित गर्नका लागि फिराद दायर भएको छ । प्रतिवादीहरूको हकभोगको प्रमाण साविक अडसठा, २ नं. रसिद, ७ नं. फाँटवारी, फिल्डबुक उत्तार समेतका आधारमा भए गरिएका सर्जमिन मुचुल्का, सिफारिस एवं निर्णयबाट यी पुनरावेदक, वादीको हकमा कुनै प्रतिकूल असर पर्ने नदेखिदा भएको सर्जमिन मुचुल्का, सिफारिस एवं निर्णयलाई जालसाजबाट भए गरेको मान्न मिल्ने देखिन नआएको हुँदा वादीको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन ।

माथि विवेचित आधार एवं कारणबाट वादी दावी बमोजिम प्रतिवादीहरूले जालसाजी गरेको ठहर्‍याई शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।३।२१ मा भएको फैसला मिलेको नदेखिदा उल्टी गरी सर्जमिन सिफारिस एवं निर्णयहरू जालसाजी घोषित गरीपाउँ भन्ने वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत बुटवलको फैसला अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन ।

तसर्थ फिराद दावीमा उल्लिखित निर्णयहरू निस्कृय घोषित गरी प्रतिवादीहरूले जालसाजी गरेको ठहर गरेका शुरु रुपन्देही जिल्ला अदालतको मिति २०६८।३।२१ को फैसला उल्टी गरी जालसाजी घोषित गरीपाउँ भन्ने वादी दावी पुग्न नसक्ने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत बुटवलको मिति २०६९।८।२७ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने

ठहर्छ । पुनरावेदक वादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सकदैन । प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: विदुरकुमार उपाध्याय

कम्प्यूटर: चन्द्रा तिमल्सेना

सम्बत् २०७४ साल जेष्ठ महिना ८ गते रोज २ शुभम्-----